

ІНСТИТУТ УПОВНОВАЖЕНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ОПЕРАТОРА В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

THE LEGAL INSTITUTION OF AUTHORIZED ECONOMIC OPERATOR IN UKRAINIAN LEGISLATION

Ільницька Л.Ю.,
старший викладач кафедри господарського права
юридичного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Розвиток інтеграційних процесів Україна – ЄС на сучасному етапі вимагає модернізації митного адміністрування з врахуванням передової правозастосовної практики і стандартів Всесвітньої митної організації. Правовий інститут уповноваженого економічного оператора на даному етапі є предметом прискіпливого дослідження вітчизняних вчених, що пов'язано з необхідністю удосконалення митного регулювання на основі застосування сучасних механізмів і технологій, пов'язаних з організацією ефективного митного контролю і безпечного ланцюга поставки товарів.

Ключові слова: уповноважений економічний оператор, митне регулювання, адміністрування, митні спрощення, адміністративно-правовий статус.

Развитие интеграционных процессов Украина – ЕС на современном этапе требует модернизации таможенного администрирования с учетом передовой правоприменительной практики и стандартов Всемирной таможенной организации. Правовой институт уполномоченного экономического оператора на данном этапе является предметом тщательного исследования отечественных ученых, что связано с необходимостью усовершенствования регулирования на основе применения современных механизмов и технологий, связанных с организацией эффективного таможенного контроля и безопасной цепи поставки товаров.

Ключевые слова: уполномоченный экономический оператор, таможенное регулирование, администрирование, таможенные упрощения, административно-правовой статус.

Development of integration processes in the European Union at the present stage requires reshaping of customs administration in accordance with best practices and enforcement standards of the World Customs Organization. The legal institution of Authorized Economic Operator (AEO) is currently the subject of study of Ukrainian and foreign researchers, due to the need to improve customs control through the use of modern tools and technologies designed for providing effective customs control and secure supply chain. The subject institution is based on introduced models of special customs simplifications (customs benefits) in exchange for compliance with economic operator specific requirements and conditions established by the customs legislation.

Key words: authorized economic operator, AEO, customs regulation, administration, customs simplifications, benefits, administrative and legal status.

Інститут Уповноважених економічних операторів отримав широке застосування як в країнах ЄС, так і в багатьох інших розвинених країнах. Вперше він був впроваджений відповідно до Рамкових стандартів безпеки міжнародної торгівлі Всесвітньої митної організації, прийнятих у 2005 р. На сьогодні Уповноважені економічні оператори діють в усіх 28 країнах ЄС, США, Швейцарії, Норвегії, Японії, США, Китаї та ін. Зокрема, в ЄС загалом діє понад 13 тис. операторів, у США – майже 11 тис.

В Україні поняття «уповноважений економічний оператор» вперше з'явилося в новій редакції Митного кодексу України, прийнятого 13 березня 2012 р. З цього моменту уповноважений економічний оператор став новим суб'єктом митних правовідносин. Правовий статус уповноваженого економічного оператора, порядок надання такого статусу зацікавленим особам, а також спеціальні спрощення, що надаються уповноваженому економічному оператору, визначені у ст.12–18 Митного кодексу України.

Аналіз зазначених норм Митного кодексу України щодо уповноваженого економічного оператора дає підстави стверджувати, що вони не в повній мірі

відповідають вимогам Кіотської конвенції, Рамковим стандартам безпеки та спрощення міжнародної торгівлі, а також Митному кодексу ЄС (ухваленому Регламентом ЄС від 12 жовтня 1992 р. № 2913/92) і Імплементативним положенням до Митного кодексу ЄС, що ухвалені Регламентом Європейської Комісії від 02 липня 1993 р. № 2454/93, Митному кодексу Союзу (ухваленому Регламентом ЄС від 09 жовтня 2013 р. № 952/2013).

Так, відповідно до Рамкових стандартів безпеки та спрощення міжнародної торгівлі оператори міжнародної торгівлі, які відповідають вимогам безпеки, іншим вимогам митних адміністрацій, мають належний рівень обліку комерційних операцій, беруть участь у програмах співробітництва із забезпечення безпеки міжнародного торговельного ланцюга постачання, шляхом укладення відповідних угод з митницею можуть отримати статус уповноважених (авторизованих) операторів. Такі оператори можуть розраховувати на прискорений контроль їх вантажів та подання мінімально необхідної інформації митниці для ідентифікації їх товарів, з подальшим поданням додаткової інформації для статистичних

потреб та обчислення податків і зборів. Концепція передбачає, що всі оператори міжнародної торгівлі, задіяні в одному міжнародному торговельному ланцюгу постачання, мають статус уповноважених (авторизованих) операторів. У цьому випадку передбачається подання мінімально необхідної інформації митниці для ідентифікації їх товарів для потреб як експорту, так і імпорту.

При наданні митним адміністраціям повного доступу до своїх інформаційних, комерційних систем та сприяння у подальшому проведенні пост-аудиту, такі оператори можуть мати право завчасно повідомляти лише про єдиний реєстраційний номер вантажу (UCR).

Відповідно до п. 3.32 Міжнародної конвенції про гармонізацію і спрощення митних процедур (Київської конвенції) для уповноважених осіб, які відповідають встановленим митною службою критеріям, включаючи дотримання вимог митної служби та використання задовільної системи ведення комерційної документації, митна служба передбачає:

1) випуск товарів за представлення мінімуму даних, що є необхідним для ідентифікації товарів та який у подальшому дозволить заповнити остаточну декларацію на товари;

2) оформлення товарів на об'єктах декларанта або в іншому місці, дозволеному митною службою; крім того, настільки, наскільки це можливо, інші спеціальні процедури, а саме:

– дозвіл на подання єдиної декларації на товари при їхньому ввозі або вивозі за період часу, протягом якого товари неодноразово ввозяться або вивозяться однією особою;

– використання такими уповноваженими особами даних їхньої комерційної документації для самостійного нарахування мита та податків, які підлягають сплаті цими особами, а також у деяких випадках для забезпечення дотримання інших вимог митної служби;

– дозвіл на подання декларації на товари у формі внесення даних у комерційну документацію уповноваженої особи з наступним поданням додаткової декларації на товари.

Відповідно до Митного кодексу ЄС економічний оператор – особа, яка під час ведення свого бізнесу бере участь у заходах, передбачених митним законодавством (п. 5 ст. 4). Економічний оператор, заснований на митній території Союзу та який відповідає критеріям, викладеним у ст.ст. 14–15 Митного кодексу ЄС, може звернутися з проханням надати йому статус уповноваженого економічного оператора.

Критерії для Уповноваженого економічного оператора в ЄС визначені в ст. 39 Митного кодексу Союзу (Регламент 952/2013). До них відносять платоспроможність, компетентність та професійну кваліфікацію, надійність та безпеку. Платоспроможність вважається доведеною, якщо у заявника хороше фінансове становище, яке дає йому можливість виконувати свої зобов'язання з урахуванням характеру ділової діяльності. Компетентність або професійна кваліфікація

безпосередньо пов'язана з діяльністю економічного оператора. Надійність та безпека вважаються дотриманими, якщо заявник демонструє, що у нього здійснюються заходи, необхідні для забезпечення надійності і безпеки міжнародного ланцюга поставок, включно з фізичною недоторканністю і контролем доступу, логістичних процесів, персоналом та ідентифікацією ділових партнерів.

З метою реалізації вимог Рамкових стандартів безпеки ВМО законодавство ЄС передбачає процедуру визнання Уповноважених економічних операторів інших країн, які мають сертифікат «відносно надійності і безпеки» (шляхом укладання відповідних міжнародних угод).

Натомість, у ст. 12 Митного кодексу України передбачено, що уповноважений економічний оператор – це підприємство, створене відповідно до законодавства України, яке відповідає умовам, встановленим ст. 14 Митного кодексу, та має право користуватися спеціальними спрощеннями відповідно до ст. 15 Митного кодексу.

Статус уповноваженого економічного оператора надається підприємству митницею шляхом видачі сертифіката уповноваженого економічного оператора та включення його до Єдиного реєстру уповноважених економічних операторів.

Підприємству може бути видано сертифікати уповноваженого економічного оператора таких видів:

1) на спрощення митних процедур;

2) щодо надійності і безпеки;

3) на спрощення митних процедур та щодо надійності і безпеки.

Уповноваженому економічному оператору, якому видано сертифікат щодо надійності і безпеки, можуть бути надані такі спеціальні спрощення:

1) зменшений обсяг відомостей, які необхідно надати органу доходів і зборів до прибуття на митну територію України та/або вибуття за межі митної території України товарів, транспортних засобів комерційного призначення;

2) тимчасове зберігання товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що перебувають під митним контролем, у приміщеннях, на відкритих та критих майданчиках уповноваженого оператора економічної діяльності;

3) зняття митного забезпечення без отримання дозволу митниці;

4) відправка товарів з приміщень, відкритих та критих майданчиків уповноваженого оператора економічної діяльності без пред'явлення їх органу доходів і зборів відправлення.

Уповноваженому економічному оператору, якому видано сертифікат на спрощення митних процедур, можуть бути надані такі спеціальні спрощення:

1) здійснення митного контролю в першочерговому порядку;

2) розміщення товарів на складі тимчасового зберігання закритого типу без отримання дозволу органу доходів і зборів;

3) звільнення від надання гарантії при здійсненні внутрішнього митного транзиту товарів (крім підак-

цизних), якщо декларантом є уповноважений економічний оператор;

4) митне оформлення товарів на об'єктах уповноваженого оператора економічної діяльності;

5) подання однієї митної декларації, якщо протягом певного часу, погодженого з органом доходів і зборів, товари неодноразово ввозяться на митну територію України або вивозяться за її межі однією особою за одним зовнішньоекономічним договором.

Аналіз вищевикладеного дає підстави стверджувати про суттєві невідповідності правового статусу Уповноваженого економічного оператора в чинному українському законодавстві міжнародній практиці. Такі невідповідності, зокрема, полягають у наступному:

– критерії для Уповноваженого економічного оператора не відповідають виду сертифіката;

– спрощення, які надаються Уповноваженому економічному оператору, не відповідають виду сертифіката;

– унеможливлено надання сертифікату окремим суб'єктам (брокерам, експедиторам, перевізникам), що не дозволяє побудувати безпечний ланцюг поставок;

– необхідно щонайменше 3 роки здійснювати зовнішньоекономічну діяльність;

– відсутній моніторинг, що є важливим елементом функціонування системи.

– українське законодавство не передбачає можливості визнання органами доходів і зборів України Уповноважених економічних операторів інших країн, які мають сертифікат, аналогічний виду сертифікату «відносно надійності і безпеки». А це означає, що механізм реалізації вимог Рамкових стандартів безпеки ВМО відносно забезпечення функціонування безпечних ланцюгів постачань товарів не визначений.

Викликають також застереження окремі положення Митного кодексу, які не узгоджуються зі ст. 19 Конституції України та, на наш погляд, не виключають суб'єктивного підходу при здійсненні митними органами митних процедур та митних формальностей. Наприклад, мова йде про таке. Статус уповноваженого економічного оператора надається підприємству митницею. При цьому не законом, як того вимагає ст. 19 Конституції України, а Кабінетом Міністрів України затверджується «Порядок застосування спеціальних спрощень».

Відповідно до ст. 84 Угоди про асоціацію між Україною з однієї сторони та Європейським Союзом з іншої сторони, українське митне законодавство має поступово наближуватися до митного законодавства ЄС на основі принципу найкращих зусиль. При цьому одним із етапів адаптації є запровадження в Україні інституту уповноваженого економічного оператора (УЕО), аналогічного тому, що функціонує в ЄС.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Рамкові стандарти безпеки та спрощення міжнародної торгівлі від 01 червня 2005 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/976_003.
2. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур від 18 травня 1973 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 18. – Ст. 727.
3. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.pau.uu.